

MEER DAN GENOEG !

(2) Herontdekking van matigheid als individuele en maatschappelijke filter.

Lezing

Alle tollenaars en zondaars kwamen Hem opzoeken om naar Hem te luisteren. Maar zowel de farizeeën als de schriftgeleerden zeiden morrend tegen elkaar: 'Die man ontvangt zondaars en eet met hen.' Jezus vertelde hun toen deze gelijkenis:

'Iemand had twee zonen. De jongste van hen zei tegen zijn vader: "Vader, geef mij het deel van uw bezit waarop ik recht heb." De vader verdeelde zijn vermogen onder hen. Na enkele dagen verzilverde de jongste zoon zijn bezit en reisde af naar een ver land, waar hij een losbandig leven leidde en zijn vermogen verkwistte. Toen hij alles had uitgegeven, werd dat land getroffen door een zware hongersnood, en begon hij gebrek te lijden. Hij trok erop uit en verhuurde zich aan een van de inwoners van dat land, die hem op het veld zijn varkens liet hoeden. Hij had graag zijn maag willen vullen met de peulen die de varkens te eten kregen, maar niemand gaf ze hem. Toen kwam hij tot zichzelf en dacht: De dagloners van mijn vader hebben eten in overvloed, en ik kom hier om van de honger. Ik zal naar mijn vader gaan en tegen hem zeggen: "Vader, ik heb gezondigd tegen de hemel en tegen u, ik ben het niet meer waard uw zoon genoemd te worden; behandel mij als een van uw dagloners." Hij vertrok meteen en ging op weg naar zijn vader. Zijn vader zag hem in de verte al aankomen. Hij kreeg medelijden en rende op zijn zoon af, viel hem om de hals en kuste hem. "Vader," zei zijn zoon tegen hem, "ik heb gezondigd tegen de hemel en tegen u, ik ben het niet meer waard uw zoon genoemd te worden." Maar de vader zei tegen zijn knechten: "Haal vlug het mooiste gewaad en trek het hem aan, doe hem een ring aan zijn vinger en geef hem sandalen. Breng het gemeste kalf en slacht het. Laten we eten en feestvieren, want deze zoon van mij was dood en is weer tot leven gekomen, hij was verloren en is teruggevonden." En ze begonnen feest te vieren. De oudste zoon was op het veld. Toen hij naar huis ging en al dichtbij was, hoorde hij muziek en gedans. Hij riep een van de knechten bij zich en vroeg wat dat te betekenen had. De knecht zei tegen hem: "Uw broer is thuisgekomen, en uw vader heeft het gemeste kalf geslacht omdat hij hem gezond en wel heeft teruggekregen." Hij werd woedend en wilde niet naar binnen gaan, maar zijn vader kwam naar buiten en probeerde hem tot andere gedachten te brengen. Hij zei tegen zijn vader: "Al jarenlang werk ik voor u en nooit ben ik u ongehoorzaam geweest als u mij iets opdroeg, en u hebt mij zelfs nooit een geitenbokje gegeven om met mijn vrienden feest te vieren. Maar nu die zoon van u is thuisgekomen, die uw vermogen heeft verkwanseld aan de hoeren, hebt u voor hem het gemeste kalf geslacht." Zijn vader zei tegen hem: "Mijn jongen, jij bent altijd bij me, en alles wat van mij is, is van jou. We kunnen toch alleen maar feestvieren en blij zijn? Want je broer was dood en is weer tot leven gekomen, hij was verloren en is teruggevonden."

Lc 15,1-3.11-32 (NBV21)

Overweging

Beste mensen,

Wat is de context van dit verhaal? Tollenaars en zondaars komen naar Jezus luisteren. De Farizeeën en de Schriftgeleerden ergeren zich daarover en zeggen: "Die man gaat om met zondaars en eet met hen" Als reactie daarop vertelt Jezus deze parabel.

Een vader heeft twee zonen. De jongste eist zijn erfdeel op, trekt naar het buitenland, leeft erop los – los van elke band – verkwistend ook. Al zijn geld erdoor gejaagd en dan breekt er hongersnood uit. Zo komt hij in een crisis terecht, kan nauwelijks overleven, komt tot inkeer en gaat terug naar zijn vader. "Als mijn vader mij maar als één van zijn dagloners zou aanvaarden"... denkt hij bij zichzelf. maar neen zijn Vader staat al op uitkijk en laat het gemeste kalf slachten. Er wordt feest gevierd. De oudste zoon die altijd nauwgezet alle traditionele regels volgde is kwaad en verwijt zijn vader dat hij zijn jongste zoon die alles zomaar heeft verbrast nu vergeeft. De vader zegt "alles wat van mij is, is ook van u, maar mijn zoon hier was dood, en nu leeft hij weer." Een parabel wil zijn toehoorders door elkaar schudden en doen nadenken. De boodschap hier is duidelijk: God is goed en verheugt zich dat zondaars zich bekeren. En diegenen die alle regeltjes mooi volgen begrijpen Gods goedheid niet – ze blijven buiten staan en

kunnen zich niet verheugen over zondaars die tot inkeer komen. Een duidelijke veeg uit de pan voor de Farizeeën en Schriftgeleerden.

Vandaag wil ik dit verhaal naar een totaal andere context verplaatsen: die van onze planeet en de mens in de 21^e eeuw met een enorme klimaat crisis als gevolg van economie op fossiele brandstoffen, een economie die mens en planeet uitput. Een hedendaagse parabel. In ben ervan overtuigd dat er in dit verhaal beelden, waarden en archetypen zitten die ons op dat vlak kunnen verder helpen.

Laten we die **jongste zoon** even beschouwen als de mens die zich heeft losgemaakt van de natuur en van God. Hij trekt naar een ver land weg uit het gezicht van de Vader om er een losbandig leven te lijden – een leven los van alle banden – gericht op het eigen EGO dat steeds meer wil hebben en consumeren. Altijd maar groeien, altijd maar meer dingen. Een leven dat de grenzen van de natuur ver overschrijdt, een leven dat de natuur louter als gebruiksvoorwerp ziet – NEEM, GEBRUIK en GOOI WEG. Een leven dat ook de banden met andere mensen” losknipt” en zich focust op het ik of in het beste geval tot de eigen groep. Het adagium is: “Als moderne mens zie ik de wereld als onbegrensd en wil er onbegrensd van genieten; Er zijn eindige mogelijkheden en ik heb een oneindig streven. En hoe meer geld ik heb, hoe meer ik mij kan permitteren.” Als veel mensen zo gaan leven leidt dit tot zware crisissen zowel op ecologisch als sociaal vlak. Want onze aarde kan niet voldoen aan een oneindig verlangen naar steeds meer. Wat ik hier beschrijf is jammer genoeg realiteit. In de krant DM dit weekend staat een artikel met de kop “Vier Aardes nodig voor levensstijl Belg.” Vorig jaar viel *Overshoot Day* op 29 juni. WWF berekende dat in België die dag op 26 maart valt, dus vier maanden vroeger. Dat betekent dat we met onze Belgische levensstijl gisteren door alle natuurlijke voorraden zitten die de natuur op één jaar kan voorzien. Vanaf vandaag plegen we dus rooibouw en snijden we in het natuurlijk kapitaal van de aarde. Uiteraard: dit zijn gemiddelden. Een aantal Belgen zullen duurzamer leven en anderen zullen een gigantische ecologische voetafdruk hebben. Maar toch. Dit moet ons aan het denken zetten en doen beseffen dat systeemverandering nodig is.

Als ontwikkelingsorganisatie stelt Broederlijk Delen ook vast dat deze levensstijl de mensen in het Zuiden nu al opzadelt met veel negatieve gevolgen en dat hoewel de ecologische voetafdruk van de mensen in het globale Zuiden veel lager is. Die negatieve gevolgen zijn niet min: droogtes, bosbranden, overstromingen, mislukte oogsten, watergebrek, teloorgang van biodiversiteit, vergiftiging van leefgebieden, een toename van armoede en honger. Een van de grote oorzaken is de opwarming van de aarde: onze CO₂-uitstoot moet dringend naar beneden willen we een leefbare planeet houden.

Zal deze crisis de “losbandige mens” uiteindelijk tot inkeer laten komen? Tenslotte zijn er de rapporten van het VN-klimaatpanel en weten we zeer goed wat er moet gebeuren. Of zal de losbandige mens zeggen “Het heeft onze tijd geduurd. *Après nous le déluge?* Na ons de ondergang? Zal de “losbandige” mens terugkeren op zijn stappen als hij ziet waartoe zijn huidige levensstijl leidt en zal hij de “matigheid” herontdekken als een nieuwe manier van leven? Matigheid betekent dat men met de maat der dingen rekening houdt. Zal de moderne mens herontdekken dat hij niet straffeloos “los van banden” door het leven kan gaan? Dat zijn moderne cultuur met haar megalomane dynamiek van uitbreiding en groei de nieuwe hubris is die naar de ondergang voert? Maar dan gebeurt het: die mens keert op zijn stappen terug en gaat naar de Vader, die hem al staat op te wachten. In mijn parabel keert de losbandige zoon terug naar Vader aarde of moet ik eerder zeggen naar Moeder aarde. De inheemse volkeren bijvoorbeeld – vanuit Broederlijk Delen ondersteunen wij sommigen van hen – benaderen de Pacha Mama met heel veel eerbied. Daarom de respecteren ze de maat en nemen enkel wat ze nodig hebben om te leven. Voor hen is de aarde heilig. Matigheid in omgang met de natuur is een evidentie. We kunnen veel van hen leren.

En dan de **oudste zoon**? In onze hedendaagse parabel is dat misschien wel de goede leerling van de duurzaamheid en de matigheid. Jammer genoeg ergert hij zich teveel aan de levensstijl van anderen en hun té trage bekeringen richting duurzaamheid. Hij verkondigt de duurzame levensstijl met zo een

alarmistisch en zuur gezicht dat het niet aantrekt. Sober en somber. En dat is jammer want hij meent het allemaal goed, maar slaagt er niet om mensen aan te zetten een levensstijl van “matigheid” aan te nemen, of om zich te verheugen als mensen kleine stappen richting duurzaamheid nemen.

En dat brengt ons bij een enorm probleem. Kan alleen de crisis ons tot de matigheid brengen? Of zijn er ook andere manieren?

In zijn campagne dit jaar lanceert Broederlijk Delen de 25%-revolutie. Broederlijk Delen maakt ook de analyse van de moderne mens als de verkwistende jongste zoon: met als gevolg een steeds groter wordende ecologische en sociale crisis die een menswaardig leven aan vele mensen ontnemt. En dat terwijl er genoeg is voor alle mensen om goed te leven binnen de grenzen van onze planeet. Het is gewoon niet eerlijk verdeeld. Het komt er dus op aan op te delen en te herverdelen. Dat is de **revolutie** die we willen. Maar we vertrekken van een positieve boodschap: **25%** van de mensen is voldoende om een maatschappelijke verandering in gang te zetten. Dat blijkt uit een sociologische studie in Science. Met 25% kunnen we het dus 100% anders doen. Dat is hoopgevend. In onze documentaire “De 25%-revolutie” tonen we verhalen van doeners die het systeem al aan het veranderen zijn door hun persoonlijke keuzes en door andere mensen rond zich te verenigen: op het vlak van landbouw, van vis kweken, van omgang met materialen, van natuurbescherming, van protest tegen grootschalige mijnbouw enzovoort. Het zijn deze positieve verhalen van “matigheid” die tonen dat verandering mogelijk is én deugd doet. Sober, maar niet somber. Het is dus aan elk van ons om keuzes te maken: je hoeft niet telkens het vliegtuig te nemen voor een citytrip, je hoeft niet zoveel vlees te eten, je hoeft niet altijd de wagen te nemen om je te verplaatsen, je kan zonnepanelen installeren of je huis beter isoleren... Mensen die hier stappen zetten maken al deel uit van de 25%-revolutie. Dat werkt aanstekelijk. Maar ook hier vinden we vanuit Broederlijk Delen dat de persoonlijke levensstijl weliswaar belangrijk is, maar niet voldoende. Het is toch al te gek dat een duurzame levensstijl zo veel meer moeite vraagt en meer geld kost van het individu dan een niet-duurzame levensstijl. Daar komt de politiek in beeld.

Daarom heeft Broederlijk Delen zijn actie De 25%-revolutie in het Federaal Parlement gelanceerd. Het is namelijk de verantwoordelijkheid van onze politici om een ondersteunend beleid uit te werken zodat duurzame keuzes ook de “logische” keuzes worden. Zo zou internationaal met de trein reizen binnen Europa veel goedkoper moeten worden dan vliegtuigreizen. Er zijn ook eerlijkere belastingen nodig die ervoor zorgen dat het geld besteed kan worden aan zaken van algemeen belang en niet voor een of andere groep. Zo zou men de isolatie van woningen per buurt kunnen aanpakken vanuit de stad zelf,... Zo is er veel geld nodig voor een duurzame energietransitie – meer zonnepanelen, meer windmolens, etc... - maar voor veel mensen is het te duur om dit zelf te doen. Waar wacht de Staat op om dit gezamenlijk aan te pakken?

Door de matigheid zowel individueel als politiek te omarmen houden we rekening met de maat van de aarde en de maat met betrekking tot dieren en mensen. Dat is de weg naar een goed leven voor alle mensen binnen de grenzen van onze planeet. De mensen in het globale Zuiden zullen daar als eersten belang bij hebben, maar wij allemaal: wijzelf, onze kinderen en kleinkinderen.

En om te eindigen nog dit: de paradox van onze moderne cultuur. We merken dat het streven naar mateloosheid en onbegrenstheid ook uitmondt in burn-out van mens en planeet. Het verlangen naar steeds meer dingen en ervaringen bevredigt de mens uiteindelijk niet. Zou het niet kunnen dat de mens het echte oneindige zal herontdekken in de echte natuur, wanneer hij in respect en met matigheid “oneindig” zal kunnen blijven genieten van die natuur. Zonder kapot te maken of te willen controleren, als deel van die natuur. Zonder burn-outs van mens en planeet. Amen.

Karel Ceule
De Lier, 27 maart 2022